

dr Adam Jarosz

Uniwersytet Gdański

Wydział Filologiczny, Instytut Skandynawistyki i Lingwistyki Stosowanej

tel. 58 346 08 52

e-mail: adamjarosz1@wp.pl

**O TUTORINGU AKADEMICKIM, CZYLI O NOWEJ
FORMIE NAUCZANIA FRANCUSKIEGO JAKO TRZECIEGO
JĘZYKA OBCEGO W RAMACH LEKTORATU
JĘZYKA NOWOŻYTNEGO**

STRESZCZENIE

Niniejszy artykuł jest opisem projektu realizowanego na Uniwersytecie Gdańskim, którego celem jest zindywidualizowana praca opiekuna naukowego z wybranymi studentami realizującymi lektorat języka obcego (francuskiego) w ramach studiów na kierunku Lingwistyka Stosowana. Projekt stawiał sobie dwa podstawowe cele: cel realizowawczo-literaturoznawczy (wprowadzenie podstawowych wiadomości o kulturze i literaturze krajów francuskiego obszaru językowego) oraz cel językowy (doskonalenie praktycznej znajomości języka francuskiego jako trzeciego języka obcego). Oba cele realizowano równolegle w cyklu spotkań indywidualnych (tutoriali), w trakcie których stosowano zindywidualizowane formy pracy obejmujące między innymi: lekturę wybranych fragmentów opracowań krytyczno-literackich w języku polskim i francuskim (wstępna praca studenta realizowana samodzielnie przed każdym tutorialiem), elementy wykładu akademickiego (charakterystyka wybranych epok oraz zjawisk kulturowych i literackich poruszanych w trakcie tutoriali) oraz wspólną analizę wybranych fragmentów francuskich tekstów literackich będącą następnie punktem wyjścia do głębszej refleksji nad wybranymi zagadnieniami gramatycznymi i leksykalnymi. Elementem podsumowującym każdy tutorial była dyskusja na temat poruszanych zagadnień literackich (epoka literacka, prądy, autorzy, utwory, analogie ze zjawiskami literackimi obserwowanymi w obrębie innych wielkich literatur europejskich) oraz różnorodne ćwiczenia gramatyczno-leksykalne odwołujące się do opracowanego materiału. Dodatkowym elementem utrwalającym nabyte wiadomości było zadanie domowe, które polegało na redakcji krótkich tekstów w języku francuskim nawiązujących do analizowanych utworów literackich oraz prezentowanych treści

gramatyczno-leksykalnych. Wstępne wnioski wypływające z realizacji projektu przemawiają za celowością jego kontynuacji.

Słowa kluczowe: tutoring, relacja uczeń-mistrz, nauczanie francuskiego

SUMMARY

Academic tutoring – a new form of teaching French as the third foreign language in the framework of modern language teaching

This article is the description of a project implemented at the University of Gdańsk aimed at individualised work of a tutor with selected students attending a foreign (French) language course within the study of Applied Linguistics. The project had two basic objectives: to introduce information about culture and literature (basic knowledge of culture and literature of French-speaking countries) and to teach language (to improve French language skills as the third language). Both targets were fulfilled within a cycle of one-to-one meetings (tutorials). During such meetings, custom-made forms of work were applied, including: reading selected fragments of critical literary studies in Polish and French (a preliminary work of a student conducted individually before every tutorial), elements of an academic lecture (the characteristics of selected epochs and cultural and literary phenomena discussed during tutorials) and the shared analysis of selected fragments of French literary texts, being the grounds for the deeper reflection on selected grammar and lexical issues. The summary of every tutorial was a discussion on literary problems mentioned during the meeting (a literary epoch, literary currents, authors, works, similarities to literary phenomena observed within other great European literatures) and varied grammatical and lexical exercises that referred to the covered material. An additional element that reinforced the gained knowledge was homework that involved writing short texts in French that concerned the analysed literary works and the presented grammatical and lexical content. The preliminary results of the project implementation weigh in favour of its continuation.

Key words: tutoring, student-master relation, teaching French language

1. Wstęp

Dydaktyka języków obcych ostatniego okresu charakteryzuje się stałym poszukiwaniem coraz bardziej efektywnych metod nauczania języka obcego koncentrujących się wokół tempa oraz poziomu ugruntowania nowo nabywanych wiadomości językowych. Określenie „stałe poszukiwanie” dość dobrze obejmuje kierunek ewolucji glottodydaktyki, dziedziny, która w ostatnim okresie znacznie poszerzyła obszar swoich zainteresowań badawczych. Po badaniach nad dwujęzycznością nadszedł czas na badania nad trójjęzycznością i wielojęzycznością,

czyli zjawiskami będącymi prawdziwym wyzwaniem metodologicznym i metodycznym, gdyż mnogość czynników interweniujących w trakcie nauczania trzeciego i następnych języków oraz ich wzajemne relacje są kwestią bardzo trudną do jednoznacznego ujęcia badawczego¹. Odwołując się do wyników badań Haliny Widły, można podać następujące zmienne, które wpływają na proces wyboru i efektywność uczenia się francuskiego jako trzeciego języka:

- subiektywna atrakcyjność języka dla uczącego się (indywidualne motywacje badanego, dostosowanie do wymagań rynku pracy, związek z jego planami rozwoju zawodowego oraz inne);
- chęć poznania kultury francuskiej motywowana możliwością pobytu za granicą;
- płeć osoby podejmującej naukę francuskiego;
- długość nauki szkolnej i poziom wykształcenia ogólnego;
- ogólne doświadczenie jednostki;
- stopień trudności języka mówionego².

Charakteryzując ogólne uwarunkowania psychologiczne i lingwistyczne decydujące o sprawności nabywania języków trzecich i kolejnych, Zofia Chłopek wymienia następujące czynniki:

- dwu- i wielojęzyczność osoby podejmującej naukę;
- sposób przyswajania kolejnych języków obcych (naturalny/sztuczny);
- status prawny i administracyjny danego języka;
- zespół czynników społecznych i afektywnych („akulturacja” według Schumann);
- umiejętności językowe i aktywność językowa poszczególnych członków rodziny oraz kontakty międzynarodowe³.

Wpisując się w zasygnalizowany powyżej nurt badań nad nauczaniem trzeciego języka obcego, chcielibyśmy przedstawić opis projektu badawczego poświęconego poszukiwaniom nowych form nauczania języka francuskiego w ramach lektoratu języka obcego. Prezentacja projektu wymaga kilku uwag wstępnych dotyczących: 1) specyfiki uczestników projektu, 2) specyfiki zaproponowanej metody oraz 3) specyficznej recepcji języka francuskiego w społeczeństwie polskim.

¹ H. Widła mówi o potrzebie „potraktowania badań nad nabywaniem trzeciego języka jako specyficznej dziedziny metodologicznej [...] ponieważ ilość czynników, które interweniują w tym procesie oraz ich wzajemne wielowymiarowe wpływy wymagają zupełnie odmiennego podejścia”. H. Widła, *L'acquisition du français – langue troisième: problèmes méthodologiques et implications pratiques*, Katowice 2007, s. 32 (tłumaczenie własne A. J.).

² Ibidem, s. 34, 66, 70, 78.

³ Z. Chłopek, *Nabywanie języków trzecich i kolejnych oraz wielojęzyczność: aspekty psycholingwistyczne (i inne)*, Wrocław 2011, s. 26-32.

Przedstawiony projekt został zaadresowany głównie do studentów II i III roku studiów licencjackich Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Gdańskiego. Zgodnie z planem studiów obowiązującym w Uniwersytecie Gdańskim dla studentów tego kierunku, studenci II i III roku studiów stacjonarnych mają obowiązek uczestniczenia w zajęciach lektoratu języka obcego (język francuski/hispański do wyboru w wymiarze 120 godzin dydaktycznych). Specyfika studiów na kierunku Lingwistyka Stosowana polega na równoczesnym studiowaniu dwóch języków nowożytnych: języka angielskiego i niemieckiego. Zgodnie ze standardami sformułowanymi w celach kształcenia dla obu języków, absolwenci kierunku powinni legitymować się znajomością obu wspomnianych języków na poziomie C1/C2. Wspomniany wymóg opanowania jednego z dwóch wspomnianych wcześniej języków romańskich łączy się więc w istocie z koniecznością podjęcia nauki trzeciego języka obcego i opanowania go na poziomie B1/B2. Wspominając o specyfice studiów na kierunku Lingwistyka Stosowana warto przypomnieć tu jeszcze jedną ważną charakterystykę tegoż kierunku. Tłumacz operujący sprawnie dwoma językami obcymi musi być z założenia przedstawicielem tak zwanego społeczeństwa wiedzy, czyli osobą zdolną do autonomicznego wyciągania wniosków, osobą skłoną i, co ważniejsze, zdolną do wykonywania porównań interkulturowych sytuujących się u podstaw warsztatu zawodowego przyszłych tłumaczy.

Jeśli chodzi o drugi ze wspomnianych aspektów, specyfikę zaproponowanej metody, to jej specyficzność w warunkach polskiego systemu akademickiego polega na odwołaniu się do podstawowych idei metody tutoringingu akademickiego, czyli formy zindywidualizowanej pracy dydaktycznej, która zdobyła sobie już trwałe miejsce w placówkach uniwersyteckich Zachodniej Europy i USA, i która ma szansę upowszechnić się w Polsce⁴. Nie pretendując tu do całościowej

4 Na temat roli tutoringingu w Europie Zachodniej zob. M. Szala, *Tutoring na Uniwersytetach w Oksfordzie i Cambridge*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekerda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 255-265; S. Szczurowska, *Tutoring w praktyce nauczyciela akademickiego*, [w:] *Tutoring Akademicki*, M. Taraszkiewicz (red.), Warszawa 2014, s. 18-32. Na temat tutoringingu akademickiego w Polsce zob. między innymi: Ł. Danel, J. Kwaśny, A. Żur, *Tutoring na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie – Wydziałowa Indywidualna Ścieżka Edukacyjna*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekerda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 224-231; K. Rutkowski, *Tutoring w Kolegium „Artes Liberales”*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekerda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 232-238; E. Szymczak, M. Malinowska, *Tutoring na Wydziale oceanografii i geografii Uniwersytetu Gdańskiego*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekerda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 239-243; B. Karpińska-Musiał, *Tutoring na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego – w trosce o jakość w ilości*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekerda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 244-254; D. Dobrowolska, *Modele tutoringingu akademickiego – w kontekście kształcenia ogólnego i edukacji polonistycznej*, [w:] *Tutoring Akademicki*, M. Taraszkiewicz (red.), Warszawa 2014, s. 128-175. Na temat aktualnych informacji zob. również: http://www.projektjug.edu.pl/?page_id=422.

i wyczerpującej charakterystyki podstawowych założeń tego podejścia dydaktycznego, informacji przedstawionych obszernie w innych, cytowanych już powyżej źródłach, warto przypomnieć jednakże podstawową zasadę, do której odwołuje się idea tutoringów akademickich. Zasada ta to cykl indywidualnych spotkań studenta z wybranym opiekunem naukowym (tutorem), które przybierają charakter zindywidualizowanej pracy własnej nad wybranym/zdefiniowanym problemem badawczym. Zdefiniowanie samego problemu badawczego realizowanego w cyklu tutoriali jest w dużej mierze związane z oczekiwaniami studenta, sformalizowanymi następnie w formie tzw. kontraktu, czyli umowy definiującej odpowiednio przywileje i obowiązki studenta-uczestnika tutoriali i tutora. Odwołując się do najprostszej definicji tutoringów można zatem powiedzieć, że tutoring to „zaplanowany proces rozwoju, który następuje w indywidualnej, wspierającej relacji z drugą osobą – tutorem”⁵.

Osobną kwestią, której nie można pominąć milczeniem przed przejściem do fazy bardziej analitycznego opisu samego projektu, jest szczególny status języka francuskiego przejawiający się w opiniach na jego temat. Aczkolwiek trudno odwoływać się tutaj do konkretnych badań empirycznych, warto podkreślić zjawisko masowego odwrócenia sympatii od języka i samej kultury francuskiej⁶. W Polsce liczba osób uczących się i wybierających język francuski na maturze stale spada, a filologie romańskie, by przetrwać i mieć studentów, zmuszone są do znacznego obniżenia standardów edukacyjnych i zaproponowania nauki tego języka od podstaw. Nie analizując głębiej tego zjawiska, gdyż zasługuje ono na to, by stać się tematem obszernego studium naukowego uwzględniającego najnowsze dane statystyczne, warto podkreślić fakt, z którym nauczyciele języka francuskiego spotykają się na co dzień: brakiem motywacji do nauki języka powszechnie uznawanego za język trudny i mało atrakcyjny z punktu widzenia kulturowego. Należałoby dodać, iż podobne postawy charakteryzujące się brakiem motywacji są zjawiskiem bardzo częstym w praktyce samego lektoratu traktowanego często w kategoriach narzuconej konieczności.

5 K. Czayka-Chelmińska, *Metoda tutoringów*, [w:] B. Kaczorowska, *W poszukiwaniu metody kształcenia liderów*, Warszawa 2007, s. 51. Bardzo podobną definicję tutoringów formułuje Czekerda, według którego, tutoring „to metoda indywidualnej opieki nad podopiecznym oparta na relacji mistrz-uczeń, która dzięki integralnemu spojrzeniu na rozwój człowieka stara się o pełny rozwój jego potencjału”. P. Czekerda, *Czym jest tutoring*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekerda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 20.

6 Empirycznie trend ten zaznacza się już od co najmniej 2007 roku. Zob. dane cytowane przez H. Komorowską w: H. Komorowska, *Polska szkoła a znajomość języków obcych. Wyniki nauczania języków obcych w Polsce*, [w:] H. Komorowska, *Kształcenie językowe w szkolnictwie wyższym*, Warszawa 2009, s. 28. W chwili obecnej trend ten uległ gwałtownemu nasileniu, jak świadczy o tym malejąca liczba osób zdających na maturze język francuski.

2. Opis projektu

Zrealizowany projekt jest częścią szerszego programu badawczego realizowanego w Uniwersytecie Gdańskim zatytułowanego „W trosce o jakość w ilości – program interdyscyplinarnego wspierania studenta filologii obcej w oparciu o metodę tutoring uniwersyteckiego w Uniwersytecie Gdańskim”. Program jest realizowany dzięki uzyskanemu grantowi z Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego⁷.

Zgodnie z podstawowymi założeniami programu, projekt został pomyślany jako cykl siedmiu spotkań indywidualnych z tutorem, w trakcie których pracowano wspólnie nad zaproponowanym problemem badawczym. Każdy tutorial kończył się propozycją redakcji zadania domowego, tzw. eseju redagowanego w języku polskim lub obcym poświęconym wybranej tematyce. W przypadku projektu, którego dotyczy niniejsza prezentacja, tematem dominującym było doskonalenie praktycznej znajomości języka francuskiego w oparciu o analizę kulturową, literacką i językową wybranych fragmentów literatury francuskiej⁸. Tak sformułowany temat ogólny tutorialu zakładał realizację dwóch podstawowych celów: celu realioznawczo-literaturoznawczego (wprowadzenie podstawowych wiadomości o kulturze i literaturze krajów francuskiego obszaru językowego) oraz celu *stricto* językowego (doskonalenie praktycznej znajomości języka francuskiego jako trzeciego języka obcego).

W wyniku wstępnej selekcji do programu zakwalifikowano 4 studentów III roku studiów licencjackich Lingwistyki Stosowanej UG. Po selekcji, zgodnie z ideą tutoring akademickiego, z każdą z zakwalifikowanych osób przeprowadzono spotkanie wstępne mające na celu zawarcie kontraktu tutorskiego i omówienie wzajemnych obowiązków i przywilejów z niego wynikających. Po spotkaniu wstępnym z każdym z wybranych studentów zrealizowano cykl siedmiu tutoriali, których scenariusz odwoływał się zawsze do ustalonych wcześniej elementów i celów. Zgodnie z przyjętymi założeniami, każdy typowy tutorial posiadał zatem następujące cechy:

- odwoływał się do wybranego fragmentu utworu/tekstu literackiego;
- zakładał wstępną przygotowawczą pracę studenta dotyczącą dokumentacji na temat epoki literackiej, z której pochodził wybrany fragment (wiadomości ogólne o chronologii i prądach literackich dominujących w literaturach europejskich w omawianym okresie oraz umiejętność odnajdywania

⁷ Na temat genezy projektu, jego charakterystyki oraz wstępnych wniosków zob. B. Karpińska-Musiał, *Tutoring na Wydziale...*, op. cit., s. 244-254.

⁸ Formalny temat mojego cyklu tutoriali brzmiał następująco: „O związku języka z kulturą, czyli o nauczaniu francuskiego w oparciu o analizę prostych form literackich”. W trakcie późniejszych rozmów ze studentami wyłoniła się aktualna forma tutoriali uwzględniająca w większym niż zakładano stopniu elementy wykładu akademickiego poświęconego literaturze francuskiej.

analogii i różnic istniejących w ramach omawianych zjawisk literackich w literaturach angielskiej, niemieckiej i francuskiej)⁹;

- zakładał wstępną analizę twórczości autora oraz charakterystykę epoki literackiej, do której przynależy wybrany utwór. Ta faza tutorialu była realizowana w formie mieszanej, w postaci dialogu ze studentem oraz elementów wykładu akademickiego;
- zakładał analizę gramatyczną wybranego tekstu i dyskusję na jego temat;
- zakładał wprowadzenie dodatkowych ćwiczeń gramatycznych i leksykalnych dotyczących problemów poruszanych w trakcie tutorialu;
- zakładał realizację zadania domowego, czyli redakcję eseju, bądź to w języku obcym (proste formy wypowiedzi), bądź to w języku polskim (refleksja własna nad omawianymi problemami literackimi oraz samą formą tutoriali).

Niewątpliwie elementem kluczowym dla efektywności tak pomyślanych tutoriali był prawidłowy wybór osnowy tematycznej każdego spotkania, czyli wyjściowego (z konieczności niewielkiego) fragmentu tekstu literackiego, wokół którego miała się koncentrować właściwa praca dydaktyczna studenta i tutora. Wybierając fragment literacki dla każdego z tutoriali kierowano się następującymi czynnikami:

- poziomem trudności tekstu, który musiał pozostawać w zgodzie z realnymi możliwościami językowymi uczestników tutoriali (A2-B1) lub nieznacznie go przekraczać;
- respektowaniem logiki prezentacji treści gramatycznych i leksykalnych podręcznika wybranego dla danej grupy lektoratu (w danym wypadku *Alter Ego*);
- chęcią uzupełnienia oczywistych braków gramatycznych i leksykalnych charakterystycznych dla tego poziomu opanowania języka;
- respektowaniem rzeczywistej chronologii omawianych zjawisk literackich (postulat ten miał na celu wyrobienie sobie przez studentów bardziej całościowego spojrzenia na historię literatury francuskiej i, w szerszym znaczeniu, także europejskiej);
- chęcią przekazania dużej wiedzy na temat literatury francuskiej w ramach bardzo ograniczonych czasowo;
- intencją kształtowania umiejętności tworzenia porównywań interkulturowych i wyciągania wniosków w dziedzinie kultur trzech studiowanych języków: angielskiego, niemieckiego i francuskiego.

⁹ Warunek ten był możliwy do spełnienia, gdyż w trakcie studiów na Lingwistyce Stosowanej studenci tego kierunku uczestniczą w wykładach z historii literatury angielskiej i niemieckiej.

Uwzględnienie powyższych postulatów doprowadziło do skonstruowania następującego cyklu siedmiu tutoriali, których tematyka, cele i opis zostały sumarycznie przedstawione w poniższej tabeli:

Tutorial	Tekst główny, tematyka spotkania, cele
tutorial I	Analizowany tekst: <i>Panorama de la littérature française</i> ¹⁰ 1. cel realizacyjno-literacki: panorama literatury francuskiej, 2. cel gramatyczny: utrwalanie form czasu <i>Le passé composé</i> , wprowadzenie czasu <i>Le futur simple</i> .
tutorial II	Analizowany fragment: <i>Emile</i> (J.-J. Rousseau) ¹¹ 1. cele realizacyjno-literackie: przegląd najważniejszych wydarzeń literackich wieku XVIII, Jean-Jacques Rousseau, preromantyzm, <i>sensibilité nouvelle</i> , <i>La Nouvelle Héloïse</i> , system edukacji według Rousseau, 2. cel gramatyczny: utrwalenie form <i>Le futur simple</i> i wprowadzenie form <i>Le conditionnel présent</i> .
tutorial III	Analizowany fragment: <i>Sur Napoléon</i> (Mme de Staël) ¹² 1. cele realizacyjno-literackie: wprowadzenie podstawowych wiadomości na temat preromantyzmu francuskiego, prezentacja jego czołowych przedstawicieli (Mme de Staël i F.-R. de Chateaubriand, grupa z Coppet) oraz ukazanie europejskich korzeni preromantyzmu i romantyzmu francuskiego (Niemcy, Anglia). 2. cel gramatyczny: utrwalenie form <i>Le futur simple</i> i <i>Le conditionnel présent</i> .
tutorial IV	Analizowany tekst: sonet <i>Demain, dès l'aube</i> (Victor Hugo) ¹³ 1. cele realizacyjno-literackie: wprowadzenie podstawowych wiadomości na temat romantyzmu francuskiego, prezentacja jego czołowych przedstawicieli (A. de Lamartine, A. de Musset, A. de Vigny, V. Hugo), periodyzacja okresu, analogie tematyczne i literackie z przedstawicielami literatury angielskiej i niemieckiej, 2. cel gramatyczny: utrwalenie i rozszerzenie form <i>Le futur simple</i> .
tutorial V	Analizowany fragment: <i>Kéraban le Têtu</i> (Jules Verne) ¹⁴ 1. cele realizacyjno-literackie: wprowadzenie podstawowych wiadomości na temat realizmu francuskiego, prezentacja jego czołowych przedstawicieli i dzieł (G. Flaubert, <i>Madame Bovary</i>), literatura przygodowa i fantastyczno-naukowa (J. Verne, <i>L'île mystérieuse</i> , <i>Vingt mille lieues sous les mers</i> , <i>Kéraban le Têtu</i> i inne), 2. cel gramatyczny: wprowadzenie zaimków względnych prostych, <i>qui</i> , <i>que</i> , <i>où</i> .

¹⁰ B. Gili, F. Martini, *Globe-trotter. Clin d'oeil sur les pays francophones*, Milan 1996, s. 72-75.

¹¹ Wybrany i uproszczony fragment pochodzi z: Ch. Plum, P. Dominique, J. Girardet, *Le nouveau sans frontières 2. Cahier d'exercices*, Paris 1989, s. 135.

¹² Wybrany i uproszczony fragment pochodzi z: Ch. Plum, P. Dominique, J. Girardet, *Le nouveau sans frontières 2.*, op. cit., s. 127.

¹³ Na podstawie: Ch. Plum, P. Dominique, J. Girardet, *Le nouveau sans frontières 2.*, op. cit., s. 31.

¹⁴ Wybrany i uproszczony fragment pochodzi z: F. Descoubes, J. Paul, *Grammaire française. Quatrième-Troisième*, Paris 1988, s. 29.

tutorial VI	<p>Analizowane fragmenty: <i>Boule de Suif</i>, <i>Le Horla</i> (G. de Maupassant)¹⁵</p> <p>1. cele realizowawczo-literackie: wprowadzenie podstawowych wiadomości na temat naturalizmu francuskiego, prezentacja jego czołowych przedstawicieli i dzieł (E. Zola, G. de Maupassant, grupa z Médan), G. de Maupassant jako naturalista oraz twórca opowiadań fantastycznych, pojęcie „le fantastique” (Todorov),</p> <p>2. cele gramatyczno-leksykalne:</p> <p>2a. wprowadzenie form czasu <i>Le passé simple</i>,</p> <p>2b. wprowadzenie słownictwa dotyczącego emocji (<i>peur</i>; <i>épouvante</i> etc.).</p>
Tutorial VII	<p>Analizowany fragment: <i>Il est minuit, docteur Schweitzer</i> (Gilbert Cesborn)¹⁶</p> <p>1. cel realizowawczo-literacki: wprowadzenie podstawowych wiadomości na temat twórczości G. Cesborna,</p> <p>2. cel gramatyczny: utrwalenie i rozszerzenie wyrażen przyimkowych związanych z lokalizacją w przestrzeni.</p>

Oczywiście zaproponowany powyżej układ tutoriali nie jest jedynym słusznym i może podlegać daleko posuniętym modyfikacjom zgodnie z sugestiami i oczekiwaniami studentów.

3. Wstępne dane dotyczące efektywności zrealizowanego projektu

Jak każda nowa forma aktywności dydaktycznej sama metoda tutoringu akademickiego oraz jej specyficzne wykorzystanie w ramach lektoratu języka obcego rodzą pytania na temat jej efektywności. Nie wypowiadając się bezpośrednio na temat efektywności samej metody tutoringu akademickiego, kwestii poruszanych gdzie indziej¹⁷, warto odnieść się do kwestii skuteczności wykorzystania tutoringu jako modułu w ramach lektoratu obcego (francuskiego). W przypadku realizowanego programu pilotażowego powyższe dane uzyskano z trzech niezależnych źródeł: 1) ankiety podsumowującej serię odbytych tutoriali opracowanej przez Beatę Karpińską-Musiał dotyczącej wszystkich uczestników programu pilotażowego realizowanego w Uniwersytecie Gdańskim, 2) eseju redagowanego przez studentów poświęconego specjalnie tej problematyce, 3) kwestionariusza uzupeł-

¹⁵ Wybrane i uproszczone fragmenty pochodzą z: F. Martinni, G. Maver, *Histoire de la littérature française*, Milan 2000, s. 149; J. Girardet, J.-M. Criolig, P. Dominique, *Le Nouveau Sans Frontières 3*, Paris 1990, s. 107.

¹⁶ Fragment z: P. Dominique, J. Girardet, M. Verdelhan, M. Verdelhan, *Le nouveau Sans Frontières 2*, Paris 1989, s. 124. Dodatkowe ćwiczenia gramatyczne i leksykalne z tego samego źródła, s. 122-124.

¹⁷ Kwestia ta została poruszona w cytowanych poprzednio artykułach dotyczących wprowadzania metody tutoringu do polskiego systemu szkolnictwa akademickiego. Zob. przypis 4.

nającego oraz 4) wstępnego kwestionariusza wiedzy o literaturze i kulturze francuskiej¹⁸. Analiza jakościowa danych pochodzących z czterech wspomnianych źródeł pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków¹⁹.

Po pierwsze, wszystkie uczestniczące w projekcie osoby (4) zadeklarowały chęć ponownego uczestnictwa w projekcie, gdyby zaistniała taka możliwość, uważając jednocześnie tutoring za interesującą formę kształcenia i wyrażając nadzieję, że w przyszłości metoda ta ma szansę stać się trwałym elementem programowym na Wydziale Filologicznym (kwestionariusz B. Karpińskiej-Musiał).

Po drugie, wszystkie z badanych osób wypowiedziały się pozytywnie o idei wykorzystania metody tutoring w ramach nauczania języka francuskiego, podkreślając, że praca z tekstem literackim oraz wprowadzanie w szerszym niż dotychczas stopniu elementów literackich i kulturowych jest ważnym czynnikiem motywującym zarówno do poznawania samego języka, jak i jego kultury (kwestionariusz B. Karpińskiej-Musiał, esej w języku polskim).

Po trzecie, w uzyskanych wynikach badane osoby podkreślają możliwość bardziej zindywidualizowanego kontaktu z wykładowcą/tutorem oraz możliwość dostosowania tempa i rytmu pracy do indywidualnych oczekiwań i możliwości studentów (kwestionariusz B. Karpińskiej-Musiał, esej w języku polskim). W eseju podsumowującym cykl odbytych tutoriali jedna z uczestniczek stwierdza: „Podczas tutoring w języku francuskiego dostałam szansę rozwinięcia umiejętności językowych przy okazji pracy z tekstami, które pozwoliły mi poznać podstawy literatury francuskiej. Moja wiedza na ten temat stała się dużo większa i poczułam się zainspirowana do zgłębiania tematu we własnym zakresie, gdy spotkania dobiegły końca”²⁰.

Po czwarte, zaproponowana forma pracy dodatkowej – redakcja tekstu w języku francuskim, jego korekta oraz wspólne omawianie stwierdzonych błędów – jest ważnym elementem podnoszącym poziom umiejętności językowych oraz czynnikiem motywującym do dalszej nauki języka francuskiego²¹.

¹⁸ Kwestionariusz podsumowujący dla uczestników tutoriali opracowany przez B. Karpińską-Musiał jest dostępny na stronie projektu http://www.projektuq.ug.edu.pl/?page_id=422. Odnośnie *Kwestionariusza uzupełniającego* oraz *Wstępnego kwestionariusza wiedzy o literaturze i kulturze francuskiej* zob. Załącznik 1. i 2.

¹⁹ Liczba dostępnych źródeł informacji jest bardzo ważnym elementem badań jakościowych, na co trafnie zwraca uwagę A. Michońska-Stadnik. Zob. A. Michońska-Stadnik, *Trafność i rzetelność w badaniach glottodydaktycznych*, [w:] https://portal.uw.edu.pl/documents/7276721/11203934/LS4_2011_art_MICHONSKA-STADNIK.pdf.

²⁰ Oryginał do wglądu u autora projektu (A. J.).

²¹ Odnosząc się do jednego z pytań kwestionariusza dotyczących przyrostu wiedzy w zakresie wiadomości gramatycznych i leksykalnych, jedna z uczestniczek odpowiedziała lakonicznie „jak najbardziej” (*Kwestionariusz uzupełniający* pyt. 2. i 3.).

Po piąte, uczestnicy tutoriali przyswoili dużo nowych informacji dotyczących literatury i kultury francuskiej, których nie posiadali wcześniej²². Jest to między innymi umiejętność uporządkowania podstawowych faktów dotyczących literatury francuskiej (autorzy, utwory, charakterystyka prądów literackich) oraz umiejętność usytuowania ich w odpowiedniej perspektywie czasowej.

4. Podsumowanie

Aczkolwiek niewielka, gdyż ograniczona ramami programu pilotażowego, ilość spotkań ze studentami, upoważnia do sformułowania wstępnych wniosków odnośnie zastosowania metody tutoringów akademickich w ramach nauczania języka francuskiego. Specyficzna sytuacja studentów Lingwistyki Stosowanej UG sprawia, iż zaproponowana forma zajęć tutoringowych staje się ważnym elementem kontaktu z językiem i szeroko pojętą kulturą krajów francuskiego obszaru językowego, kwestii, na których temat wspomniani studenci wiedzą bardzo mało. Sytuacja ta jest między innymi spowodowana istotnymi zmianami w podstawie programowej języka polskiego szkoły średniej, który nie uwzględnia już ważnych aspektów literackich i kulturowych związanych z kulturą francuskiego obszaru językowego. Praca z tekstem literackim, wzbogacona o elementy wykładu akademickiego, wydaje się zatem naturalną formą uzupełnienia istotnych braków w zakresie wiadomości niezbędnych dla kultury ogólnej przyszłych tłumaczy. Pozostaje jeszcze jedna kwestia, do której należy się koniecznie odnieść dokonując wstępnych podsumowań metody tutoringów w omawianym projekcie. Jest to kwestia poziomu językowego studentów oraz trudności analizowanych tekstów. Proponując lekturę fragmentów tekstów i dbając o ich układ chronologiczny, wyszliśmy z założenia bliskiego Wygotskiemu. Tekst literacki nieznacznie przekraczający poziom aktualnego rozwoju językowego studentów jest dla nich swoistą „strefą najbliższego rozwoju”, czyli tekstem, który może być zrozumiany i przeanalizowany przy pomocy wykładowcy/tutora. W opinii wielokrotnie wyrażanej w trakcie zajęć umiejętnie dobrana trudność tekstu jest ważnym czynnikiem pozwalającym studentowi dokonać autoewaluacji znajomości danego języka oraz stanowi ważny element motywacyjny w dążeniu do polepszenia własnych umiejętności językowych.

²² Na początku projektu poproszono uczestników o wypełnienie wspomnianego już kwestionariusza dotyczącego ich wiedzy o literaturze i kulturze francuskiej (załącznik 2).

Bibliografia

- Chłopek Z., *Nabywanie języków trzecich i kolejnych oraz wielojęzyczność: aspekty psycholingwistyczne (i inne)*, Wrocław 2011.
- Czayka-Chelmińska K., *Metoda tutoring*, [w:] *W poszukiwaniu metody kształcenia liderów*, B. Kaczorowska (red.), Warszawa 2007, s. 51-67.
- Czekierda P., *Czym jest tutoring*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekierda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 15-34.
- Czekierda P., Fingas B., Szala M. (red.), *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, Warszawa 2015.
- Danel Ł., Kwaśny J., Żur A., *Tutoring na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie – Wydziałowa Indywidualna Scieżka Edukacyjna*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekierda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 224-231.
- Descoubes F., Paul J. (red.), *Grammaire française. Quatrième-Troisième*, Paris 1988.
- Dominique P., Girardet J., Verdelhan M., Verdelhan M., *Le nouveau Sans Frontières 2*, Paris 1989.
- Gili B., Martini F., *Globe-trotter. Clin d'oeil sur les pays francophones*, Milan 1996.
- Girardet J., Criolig J-M., Dominique P., *Le Nouveau Sans Frontières 3*, Paris 1990.
- Karpińska-Musiał B., *Tutoring akademicki – pomiędzy Epistemą a doxa. Tożsamość metody w kontekście kształcenia uniwersyteckiego*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekierda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 123-135.
- Komorowka H., *Polska szkoła za znajomość języków obcych. Wyniki nauczania języków obcych w Polsce*, [w:] *Kształcenie językowe w szkolnictwie wyższym*, H. Komorowska (red.), Warszawa 2009, s. 23-38.
- Martini F., Maver G., *Histoire de la littérature française*, Milan 2000.
- Michońska-Stadnik A., *Trafność i rzetelność w badaniach glottodydaktycznych* [online], https://portal.uw.edu.pl/documents/7276721/11203934/LS4_2011_art_MICHONSKA-STADNIK.pdf, [dostęp: 26.09.2015].
- Plum Ch., Dominique P., Girardet J., *Le nouveau sans frontières 2. Cahier d'exercices*, Paris 1989.
- Rutkowski K., *Tutoring w Kolegium „Artes Liberales”*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekierda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 232-238.
- Szala M., *Tutoring na Uniwersytetach w Oksfordzie i Cambridge*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekierda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 255-265.
- Szczurowska S., *Tutoring w praktyce nauczyciela akademickiego*, [w:] *Tutoring Akademicki*, M. Taraszkiewicz (red.), Warszawa 2014, s. 18-32.
- Szymczak E., Malinowska M., *Tutoring na Wydziale oceanografii i geografii Uniwersytetu Gdańskiego*, [w:] *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, P. Czekierda, B. Fingas, M. Szala (red.), Warszawa 2015, s. 239-243.
- Widła H., *L'acquisition du français – langue troisième: problèmes méthodologiques et implications pratiques*, Katowice 2007.

Załącznik 1.

Kwestionariusz uzupełniający

Uprzejmie proszę Państwa o zapoznanie się z poniższymi pytaniami oraz odpowiedź na nie (Tak/Nie). Jednocześnie proszę o opisowe uzasadnienie swojej opinii.

1. Czy metoda tutoringu akademickiego jest dobrym narzędziem nauczania języka obcego? (Tak/Nie)
2. W trakcie przeprowadzonych tutoriali udoskoniłem/am swoją znajomość języka obcego w zakresie słownictwa i struktur leksykalnych. (Tak/Nie)
3. W trakcie przeprowadzonych tutoriali udoskoniłem/am swoją znajomość języka obcego w zakresie gramatyki i struktur gramatycznych. (Tak/Nie)
4. W trakcie przeprowadzonych tutoriali udoskoniłem/am swoją znajomość języka obcego oraz faktów kulturowych dotyczących tegoż języka. (Tak/Nie)
5. Po ukończonym cyklu tutoriali potrafię podać nazwiska kilku autorów oraz tytuły ich dzieł, których nie znałem/łam przed rozpoczęciem tutorialu. (Tak /Nie)
6. Widzę związek pomiędzy tego typu wiadomościami a moim tworzącym się warsztatem tłumacza. (Tak/Nie)

Załącznik 2.

Wstępny kwestionariusz wiedzy o literaturze i kulturze francuskiej

1. *Gargantua* i *Pantagruel* to utwory znane także czytelnikom polskim. W jakiej epoce literackiej powstały? Kto jest ich autorem?
2. Kim był Pierre Ronsard?
3. Kto jest autorem następujących utworów?
Pani Bovary
Nie igra się z miłością
Świętoszek
Germinal
Katedra Marii Panny w Paryżu
Nana
Nędznicy
Pamiętniki z za grobu
Nowa Heloiza
Kubuś fatalista
4. Jacy pisarze reprezentują nurt romantyzmu w literaturze francuskiej?
5. Jacy pisarze reprezentują nurt realizmu/naturalizmu w literaturze francuskiej? Jakich dzieł potrafisz wymienić?
6. Kto jest autorem zbioru wierszy zatytułowanego *Kwiaty zła*?

7. Kto jest autorem wiersza *Statek pijany*?
8. Czy potrafisz wymienić jakichś autorów, którzy żyli i tworzyli w okresie międzywojennym we Francji?
9. Czy potrafisz wymienić jakieś dzieła Jeana Paula Sartre'a? Jeśli tak, to jakie?
10. Czy potrafisz wymienić jakieś dzieła Simone de Beauvoir ? Jeśli tak to jakie? Co wiesz o tej autorce?
11. Jakie utwory Alberta Camusa potrafisz wymienić?